

СТАНОВЛЕННЯ ЕКОНОМІКИ МИРОБУДІВНИЦТВА У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

© 2019 ІЛЯШ О. І., БЛОХІН П. В.

УДК 341.215.2:351.82(477)
JEL Classification: P00

Іляш О. І., Блохін П. В.

Становлення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави

Актуальність, багатогранність і складність проблеми становлення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави є питанням край важливим для України, яка зазнала агресії з боку Росії, і потребує більш глибокого вивчення. Відсутність в українських реаліях відповідного дослідження з проблеми економіки миробудівництва настільки ускладнює вироблення механізмів подолання внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці держави, що гостро актуалізує наукові пошуки у цьому напрямку. У статті досліджено основи становлення економіки миробудівництва як інструменту подолання соціально-економічних дисбалансів розвитку України та її вплив на забезпечення економічної безпеки держави. Здійснено спробу визначити вплив економіки миробудівництва на систему економічної безпеки держави у постконфліктному періоді. Доведено, що економіка миробудівництва в системі національної безпеки виступає матеріальною основою національної суверенності. Отримані результати дослідження поглиблюють проблему нерозвиненості економічних зв'язків з країнами ЄС. Автори переконані, що зниження гібридних загроз і ризиків економічній безпеці країни на засадах економіки миробудівництва здатні гарантувати стійкість і стабільність національної економіки, її спроможність до саморозвитку й економічного прогресу у поєднанні із соціальними пріоритетами й інтересами країни. Водночас досягнення перемир'я формує нові можливості відбудови промислових та інфраструктурних об'єктів, залучення міжнародних донорів, відновлення економічних зв'язків, реальної підтримки й активізації малого та середнього бізнесу, становлення нової бізнес-моделі національної економіки. Зроблено висновок, що в Україні найбільшим пріоритетом національних інтересів у сфері економічної безпеки повинно бути створення на засадах миробудівництва конкурентоспроможної, соціально орієнтованої економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя та добробуту населення.

Ключові слова: економіка миробудівництва, економічна безпека держави, миробудівний комплекс, постконфліктний період, гібридні загрози, соціально-економічний розвиток, національна безпека.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2019-2-45-52>

Рис.: 5. Бібл.: 14.

Іляш Ольга Ігорівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри теоретичної та прикладної економіки, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: oliai@meta.uaORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7882-3942>Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-3326-2018>

Блохін Павло Васильович – аспірант, Міжнародний університет фінансів (просп. Перемоги, 37, Київ, 03056, Україна)

E-mail: poll7676@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5734-2605>УДК 341.215.2:351.82(477)
JEL Classification: P00UDC 341.215.2:351.82(477)
JEL Classification: P00

Іляш О. І., Блохін П. В. Становление экономики миростроительства в системе экономической безопасности государства

Актуальность, многогранность и сложность проблемы становления экономики миростроительства в системе экономической безопасности государства является вопросом крайне важным для Украины, которая подверглась агрессии со стороны России, и требует более глубокого изучения. Отсутствие в украинских реалиях соответствующего исследования по проблеме экономики миростроительства настолько затрудняет выработку механизмов преодоления внутренних и внешних угроз экономической безопасности государства, что остро актуализирует научные поиски в этом направлении. В статье исследованы основы становления экономики миростроительства в качестве инструмента преодоления социально-экономических дисбалансов развития Украины и ее влияние на обеспечение экономической безопасности государства. Предпринята попытка определить влияние экономики миростроительства на систему экономической безопасности государства в постконфликтном периоде. Доказано, что экономика миростроительства в системе национальной безопасности выступает материальной основой национальной суверен-

Ilyash O. I., Blokhin P. V. Formation of the Economics of Peacebuilding in the System of National Economic Security

The urgency, versatility and complexity of the problem of establishing the economics of peacebuilding in the system of national economic security are a matter of utmost importance for Ukraine, which has become an object of the Russian aggression, and requires a more deep study. The absence in the Ukrainian realities of a relevant study on the problem of the economics of peacebuilding complicates the development of mechanisms for overcoming internal and external threats to the economic security of the country, which necessitates the intensification of scientific research in this area. The article examines the development principles of the economics of peacebuilding, as a tool to overcome the social and economic imbalances in the development of Ukraine, and its impact on ensuring the economic security of the country. An attempt is made to determine the impact of the economics of peacebuilding on the system of economic security of the country in the post-conflict period. It is proved that the economics of peacebuilding in the system of national security is the material basis for the national sovereignty. The results of the study deepen the problem of underdevelopment of economic ties with EU countries. The authors are convinced that the reduction of hybrid threats and risks to the economic security of the country based on the economics of

ности. Полученные результаты исследования углубляют проблему неразвитости экономических связей со странами ЕС. Авторы убеждены, что снижение гибридных угроз и рисков экономической безопасности страны на основе экономики миростроительства способно гарантировать устойчивость и стабильность национальной экономики, ее способность к саморазвитию и экономическому прогрессу в сочетании с социальными приоритетами и интересами страны. В то же время достижение перемирия формирует новые возможности восстановления промышленных и инфраструктурных объектов, привлечения международных доноров, восстановления экономических связей, реальной поддержки и активизации малого и среднего бизнеса, становления новой бизнес-модели национальной экономики. Сделан вывод, что в Украине наибольшим приоритетом национальных интересов в сфере экономической безопасности должно быть создание на основе миростроительства конкурентоспособной, социально ориентированной экономики и обеспечение постоянного роста уровня жизни и благосостояния населения.

Ключевые слова: экономика миростроительства, экономическая безопасность государства, миростроительный комплекс, постконфликтный период, гибридные угрозы, социально-экономическое развитие, национальная безопасность.

Рис.: 5. Библ.: 14.

Ильяш Ольга Игоревна – доктор экономических наук, профессор, профессор кафедры теоретической и прикладной экономики, Национальный технический университет Украины «Киевский политехнический институт имени Игоря Сикорского» (просп. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: oliai@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7882-3942>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-3326-2018>

Блохин Павел Васильевич – аспирант, Международный университет финансов (просп. Победы, 37, Киев, 03056, Украина)

E-mail: poll7676@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5734-2605>

peacebuilding can guarantee the sustainability and stability of the national economy, its ability for self-development and economic progress along with social priorities and interests of the country. At the same time, the achievement of a truce creates new opportunities for the restoration of industrial and infrastructure facilities, attraction of international donors, resumption of economic ties, real support and revitalization of small and medium-sized businesses, formation of a new business model of the national economy. It is concluded that among the national interests of Ukraine in the sphere of economic security the highest priority should be paid to the creation of a competitive, socially oriented economy on the basis of peacebuilding and ensuring a steady increase in the standard of living and welfare of the population.

Keywords: economics of peacebuilding, national economic security, peacebuilding complex, post-conflict period, hybrid threats, socio-economic development, national security.

Fig.: 5. Bibl.: 14.

Ilyash Olga I. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Theoretical and Applied Economics, National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute» (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: oliai@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7882-3942>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-3326-2018>

Blokhin Pavlo V. – Postgraduate Student, International University of Finance (37 Peremohy Ave., Kyiv, 03056, Ukraine)

E-mail: poll7676@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5734-2605>

Вступ. Сучасні глобалізаційні виклики, гібридні загрози, зростання кіберзлочинності, загострення міждержавних конфліктів та їх подолання у світі актуалізують питання забезпечення національної безпеки країн. Виникає потреба у локалізації конфлікту, стабілізації та сталості миру на території держав, що постраждали внаслідок військової агресії на засадах відновлення економіки у постконфліктному періоді. Це зумовлює підвищення уваги науковців до проблеми забезпечення економічної безпеки держави на засадах економіки миробудівництва, здатної гарантувати стійкість і стабільність національної економіки, її спроможність до саморозвитку та економічного прогресу у поєднанні із соціальними пріоритетами й інтересами держави. Ми переконані, що досягнення перемиря надає державі нові можливості відбудови промислових та інфраструктурних об'єктів, залучення міжнародних донорів, відновлення економічних зв'язків, реальної підтримки та активізації малого і середнього бізнесу, становлення нової бізнес-моделі національної економіки.

Актуальність, багатогранність і складність проблеми становлення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави є питанням вкрай важливим для

України, яка зазнала агресії з боку Росії, і потребує більш глибокого вивчення. Відсутність в українських реаліях відповідного дослідження з проблеми економіки миробудівництва настільки ускладнює вироблення механізмів подолання внутрішніх і зовнішніх загроз економічній безпеці держави, що гостро актуалізує наукові пошуки у цьому напрямку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Забезпечення економічної безпеки держави вимагає відповідного ставлення до себе з боку вчених. У розвинених країнах з цієї проблематики набуто чимало теоретичного та практичного досвіду, тоді як в Україні вирішення цієї проблеми перебуває на стадії формування. Так, серед науковців, що досліджують питання економіки миробудівництва, відомі такі, як: П. Кольєр, Й. Галтунг, Дж. Брауер, А. Рукс, М. Геник, Б. Таксас та ін. Різним аспектам проблеми економіки миробудівництва присвячено науковий доробок вітчизняних учених, серед яких: О. Власюк, В. Горбулін, Д. Гордієнко, Я. Жаліло, Б. Кравченко, О. Ляшенко, А. Сухоруков, Т. Шлемко й ін. Водночас у сьогоденних реаліях гібридних викликів проблемні питання економічної безпеки відрізняються різноманіттям, складністю та неодно-

начністю їх дослідження. Сьогодні фокус уваги зміщується із прикладних досліджень проблем економічної безпеки до теоретичних і методологічних узагальнень передумов її забезпечення на різних ієрархічних рівнях управління економікою. Отже, залишається низка дискусійних питань у сфері теоретико-методологічних засад дослідження економіки миробудівництва, зокрема, щодо обґрунтування переліку її складових і визначення їх місця в системі економічної безпеки держави.

Метою цієї статті є дослідження становлення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави та вивчення впливу економічних важелів миробудівництва на післяконфліктне відновлення системи економічної безпеки держави. Для досягнення мети поставлено та вирішено завдання щодо аналізу та вивчення основ економіки миробудівництва як інструменту подолання соціально-економічних дисбалансів в Україні, її вплив на забезпечення економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу дослідження із обґрунтуванням одержаних наукових результатів. Стверджується, що сучасний світ стає дедалі відкритим, але не прозорим, все більш вимогливим до питань безпеки, взаємного впливу, толерантності, умиротворення, миру та миробудівництва. Основними причинами цього, на жаль, є недовіра, відсутність успіху та брак реальних досягнень у стабілізації міжлюдських та, як наслідок, міждержавних взаємовідносин. Водночас розпад СРСР показав, що для безпечного існування країни недостатньо мати потужну

армію і високотехнологічну оборонну промисловість, потрібні багатокладні економіки, розвинений сектор споживчих благ і послуг, конкурентоспроможність товарів на світовому ринку, налагоджений механізм економічного управління та ін.

Окрім того, останні події в Іраку, Лівії та на сході України свідчать про невдалий процес миробудівництва. Додамо також, що часткове припинення внутрішнього конфлікту по суті не є свідченням створення стабільного функціонування держави в цілому. Підтвердженням цього є продовження впливу російського агресора на основні важелі розхитування країни, такі як інформаційні, соціальні, технологічні, логістичні та фінансові, в умовах гібридної війни. Росія проводить гібридну компанію по завоюванню Кримського півострова та дестабілізації інформаційного, політичного, соціального, економічного, правового та юридичного простору в Україні.

Наголошуємо, економічна модель розвитку України виявилась не готовою до протистояння гібридним загрозам з боку Росії, водночас стан національної економіки України та міжнародна підтримка країн партнерів не дали змоги агресивним діям РФ її дестабілізувати. Так, запровадження наприкінці 2014 року ЄС та США економічної блокади Криму, розвиток двосторонніх економічних взаємовідносин суттєво вплинули на зміну вектора політики забезпечення економічної безпеки через триваючу гібридну війну, водночас підірвали темпи розвитку вітчизняної економіки (рис. 1) [13].

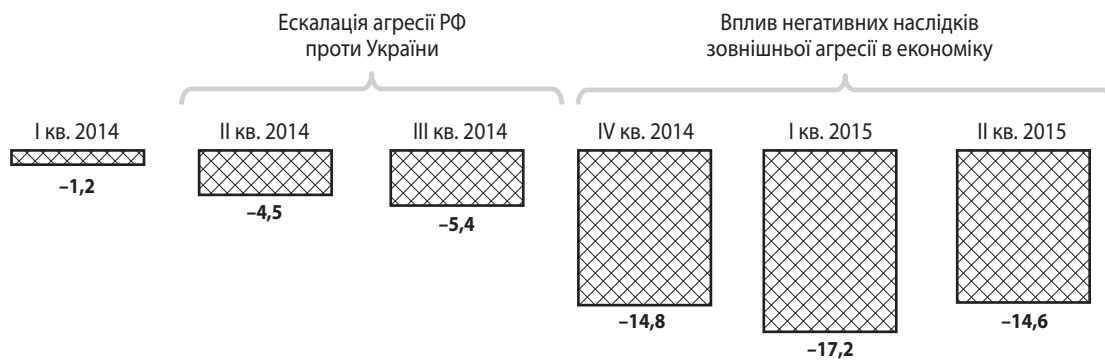

Рис. 1. Динаміка ВВП України у 2014–2015 рр. (без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та частини зони проведення антитерористичної операції), % до відповідного кварталу попереднього року, у постійних цінах

Водночас методичне знищення економічного потенціалу захоплених територій російськими окупантами через пошкодження, вивезення майна фізичних і юридичних осіб, демонтаж і руйнацію економічної інфраструктури спричинило системний економічний занепад окупованих територій, загострення соціально-економічних проблем на територіях окупованого Донбасу. Так, за оцінками урядових структур, агресивні дії Росії знищили 20 % економічного потенціалу країни [14].

Варто наголосити: порушення цілісності економіки України внаслідок військової агресії є загрозою економічної безпеки держави, що ускладнює цілісність внутрішньо-економічних зв'язків і зовнішньоекономічної діяльності країни, призводить до зниження економічного потенціалу

України. Окрім того, в умовах гібридної війни здійснюється вплив на технологічно-логістичну систему країни, виникають несприятливі наслідки виробничо-господарської діяльності, які виникають внаслідок процесів процесів руху та нелегального переміщення вантажів, невиконання фінансових зобов'язань сторін, виникають втрати майна через бойові дії та розкрадання.

Загальновідомо, що економічна безпека держави передбачає такий стан економіки, за якого забезпечується її стійке зростання, оптимальне задоволення суспільних потреб, висока якість управління та захист економічних інтересів. В. Ткач стверджує, що «в першу чергу, базисом економічної безпеки держави виступає стала та розвинена економіка; по-друге, лише відповідний рівень економічної

безпеки держави може свідчити про ступінь її економічної самостійності та незалежності; по-третє, економіка не може вважатися діючою в умовах спаду виробництва, відсутності економічного зростання в окремих галузях, банкрутства підприємств тощо» [1, с. 230]. Більше того, економічна безпека держави ґрунтується на розумінні економічної вартості війни. Так, у видатному аналізі Другої громадянської війни в Судані (1983–1993 рр.) Н. Мухамеда [2], наприклад, показано економічні втрати в туризмі, які під час війни становили 607 млн дол. США. Українсько-російський конфлікт з 2014 року також спричинив серйозні економічні затрати [3], зокрема, ВВП України в 2014 році скоротився на 6,8 %, а у 2015 році – на 9,9 %.

Безумовно, що економічна безпека держави передбачає підтримку та розвиток економічної складової миробудівництва, яка сприяє зміцненню миру та зниженню ризику ескалації конфлікту. При вирішенні проблем під час миробудівництва в усіх сферах діяльності підкреслюється основна роль економіки, тому що виробництво, споживання та розподіл матеріальних благ першочергові для кожної з них і визначають життєдіяльність та життєздатність суспільства. Не може бути військової безпеки при слабкій, неефективній економіці, так само як не може бути одночасно ні економічної, ні військової безпеки в суспільстві, яке переживає соціальні конфлікти. Отже, економіка миробудівництва складається з нематеріальної та матеріальної складової, які так чи інакше впливають на стабільність, стійкість миробудівних процесів з відновлення всіх внутрішніх і зовнішніх процесів країн після загострення конфліктів.

Загальновідомо, що якісне й ефективне управління не є легкою справою у мирний час, при якому жодні чинники не впливають на щоденне управління державою, тоді як у постконфліктній ситуації найбільш вдалим інструментом стає миробудівництво. Однією з причин є те, що у разі виникнення конфліктів підтримання миру ускладнюється, і конфлікт може торкатись декількох різних складових національної безпеки держави. Водночас економіка миробудівництва поєднує в собі економічні проблеми та завдання миробудівництва в післяконфліктному відновленні економіки, технологічний розвиток виробництва, економічну політику, економічні елементи гнучкості та мобільності національної економіки [8]. Таким чином, у процесі миробудівництва, крім гуманітарних і політичних дій, для врегулювання військового конфлікту необхідно підвищити рівень захищеності населення шляхом відновлення системи економічної безпеки країни. Не допускати соціального зубожіння широких верств населення, диференціації доходів різних прошарків населення, зневіру у власні сили, що може призвести до незадоволення та загрози підризу національної та економічної безпеки держави.

Таким чином, задля вирішення проблем в усіх сферах діяльності необхідно посилити базисну роль економіки, адже виробництво, розподіл і споживання матеріальних благ первинні для кожної із сфер діяльності і визначають життєдіяльність та життєздатність суспільства. Військова безпека не може існувати при слабкій і неефективній економіці, так само як не може бути одночасно ні військової, ні економічної безпеки в суспільстві, яке переживає соціальні конфлікти. На практиці, щоб забезпечити економічну

безпеку країни, необхідно створити певну систему її самозбереження, що автоматично приводила б у рух її захисні механізми при низці загроз на економічну незалежність (фінансова, сировино-ресурсна, інноваційна тощо), економічну стабільність (рівень розвитку, що гарантує відчуття безпеки сьогодні та в майбутньому) та економічний розвиток (інноваційно-інвестиційна активність, реструктуризація, фінансове оздоровлення).

Окрім того, необхідно врахувати, що рівень економічної безпеки у військовий час визначається здатністю національної економіки перелаштуватись на процес миробудівництва в кризовому періоді. Проте одночасний розвиток всіх підсистем економічної безпеки є великою проблемою навіть для більшості розвинених країн, не говорячи вже про країну, яка намагається вийти із конфлікту, побудувати та зміцнити економічну безпеку в країні. Саме тому у процесі миробудівництва, окрім встановлення співвідношення між економічними завданнями, надзвичайно важливо правильно встановити пріоритетність розвитку підсистем економічної безпеки, тобто підґрунтя для функціонування політичного, військового, інформаційного, соціального, екологічного та науково-технологічного елементів системи національної безпеки держави. Адже вона є матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості в забезпеченні інших видів безпеки. Водночас національну безпеку найбільш об'єктивно трактувати як спроможність держави своєчасно реагувати на внутрішні та зовнішні дестабілізуючі чинники, які проявляються у формі економічної, соціальної, політичної, військової та інших загроз (рис. 2) [9].

Варто зауважити, що для забезпечення економічної безпеки важливо відстежувати і оцінювати рівень потенційних загроз національним інтересам держави. Аналізуючи норми законодавства України у сфері національної безпеки [10], виділимо реальні та потенційні загрози економічній безпеці.

За останні роки, найбільшими загрозами економічній безпеці країни були ослаблення системи державного регулювання і контролю у сфері економіки; нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки; відсутність ефективної програми запобігання фінансовим кризам; зростання кредитних ризиків; критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості; критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; низька ефективність використання паливно-енергетичних ресурсів, недостатні темпи диверсифікації джерел їх постачання та відсутність активної політики енергозбереження тощо. Система економічної безпеки характеризується цілою низкою властивостей, таких як стійкість, адаптивність, інерційність, кумулятивність, незалежність, здатність до саморозвитку, цілеспрямованість, суперечливість, керованість, стохастичність і багатоаспектність [11].

Варто зауважити, що система забезпечення економічної безпеки країни ґрунтується на виконанні таких вимог: функціонування в межах, визначених законом; забезпечення надійного захисту національних інтересів; прогнозування і своєчасне відвернення загроз економічній безпеці;

Рис. 2. Взаємообумовленість державної політики миробудівництва та економічної безпеки системі національної безпеки держави

ефективне функціонування у звичайних і в надзвичайних умовах; наявність чіткої структури і функціональне розмежування органів законодавчої, виконавчої та судової гілок влади; відкритість і гласність у необхідних межах щодо діяльності відповідних органів.

Отже, вважаємо за доцільне виділення трьох важливих складників економічної безпеки: економічної стійкості, незалежності та стабільності національної економіки, її здатності до саморозвитку і прогресу, які, на нашу думку, мають підтримуватися за рахунок відновлення економічної безпеки, яка передбачає спроможність національної економіки забезпечити незалежний розвиток, стабільність інститутів громадянського суспільства, достатній оборонний потенціал держави, а також здатність країни захистити власні інтереси від зовнішніх і внутрішніх загроз [12].

Слід зазначити, що в системі національної безпеки економіка миробудівництва виступає матеріальною основою національної суверенності, що визначає реальні можливості держави у забезпеченні інших видів безпеки та є підґрунтям для її функціонування.

Зауважимо, що в Україні суспільна криза найбільшою мірою охопила саме економіку, оскільки мала місце катастрофа планової економічної системи через проблеми недоцільного та неефективного використання бюджету та намагання нав'язати Україні економічну парадигму на засадах капіталізму західного зразка. Водночас єдиним шляхом поступового сталого соціально-економічного розвитку країни було б формування системи економічної безпеки на засадах миробудівництва.

Ми вважаємо, що поняття «економіка миробудівництва» з'явилося разом з поняттям «миробудівництво».

Необхідно додати, що термін «миробудівництво» вперше застосував Й. Галтунг у 1970-х роках, визначаючи його як етап, метою якого є «мирні громадські зміни шляхом суспільно-економічної перебудови і розвитку». Р.Періс запропонував дефініцію миробудівництва «як етапу мирної операції, який має на меті створення умов, за яких мир триватиме довго навіть після відходу міжнародних сил» [7, с. 265].

Варто наголосити, що миробудівництво – це діяльність, яка здійснюється після закінчення внутрішнього або міжнародного конфлікту для відновлення основ сталого миру та розвитку національної економіки, включаючи підтримку інститутів, що сприяють зміцненню миру, організацію взаємодії між усіма складовими економічної безпеки, проведення або контроль над проведенням виборів, відновлення цивільної інфраструктури та економічне відтворення [5]. Окрім того, миробудівництво є частиною мирного процесу, який включає стійкі та багатовимірні зусилля суб'єктів та інститутів національної економіки у напрямку примирення усіх сторін конфлікту. До прикладу, після закінчення Другої світової війни, усередині 1940-х років, міжнародні ініціативи сприяли створенню таких інститутів, як Бреттон-Вудський план і План Маршалла, що функціонували на засадах довгострокових післяконфліктних програм у Європі [6]. Ці ініціативи базувалися на підтримці миру та миротворчих процесів на цих територіях.

Американський соціолог І. Ледерах ще більше удосконалив концепцію миробудівництва та зосередив увагу на необхідності зауваження місцевих, неурядових, міжнародних та інших учасників для створення сталого мирного процесу [5]. Стратегії будівництва сталого миру Еванс

поділив на міжнародне врегулювання і будівництво миру всередині країни, яке включає економічний розвиток, побудову інститутів і створення або відновлення умов, необхідних для перетворення держав на стабільні та самодостатні. Загальновідомо, що побудова миру має два виміри: передконфліктний і постконфліктний. Передконфліктний містить невійськові, економічні, інформаційні, суспільні та політичні засоби, які можуть допомогти державам у протидії з потенційними загрозами, ризикам і у вирішенні суперечок, тоді як постконфліктний стикається з двома типами задач: відновлення економіки і зниження ризику повторення конфліктів [7, с. 265].

Таким чином, заходи миробудівництва створюють середовище, що підтримує самодостатній, сталий мир, примиряють супротивників, запобігають перезапуску кон-

флікту, інтегрують громадянське суспільство, створюють механізми верховенства права і вирішують основні структурні, економічні та суспільні проблеми [5]. Окрім того, стратегічна діяльність з розбудови миру спрямована на подолання першопричин або потенційних причин насильства, створення суспільних очікувань для мирного врегулювання конфліктів і стабілізації суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку суспільства.

Зауважимо, що підтримка миру, примус до миру і підтримання миру можуть лише сповільнити імпульс конфлікту, але не можуть знищити причини. Поки задіяні стримуючі миротворчі сили та діють обмеження – мир існує, та зменшується небезпека поновлення конфлікту. Логіко-структурну схему забезпечення миробудівництва наведено на рис. 3 [8].

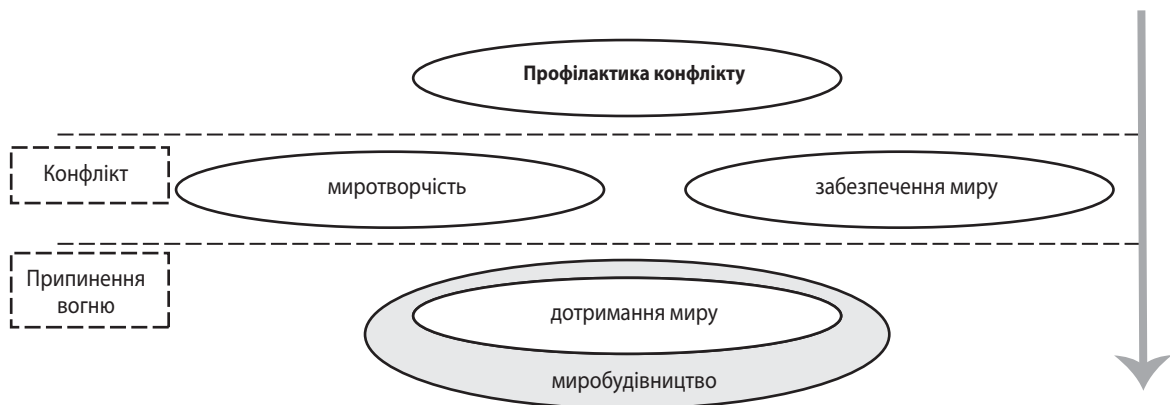

Рис. 3. Логіко-структурна схема процесу миробудівництва

На цей час сфера миробудівництва набула значної актуальності. Так, незважаючи на події в Іраку та Лівії, можемо побачити, що наявна катастрофічна ситуація в цих країнах є наслідком невдалого процесу миробудівництва. Ситуація на цей час не краща, а то і гірша, чим вона була з початку конфлікту. Однак навіть у випадку останніх конфліктів досягти перемир'я та стабільності способами лише підтримання та примушення до миру – це лише перший крок зменшення конфлікту, одразу варто планувати і здійснювати пошук першопричин, шляхів і методів завершення конфлікту та поступового економічного розвитку країни [9].

Таким чином, загальною метою миробудівництва є якнайшвидше усвідомлення того факту, що зовнішня допомога більше не потрібна. Миробудівництво має активно зосередитись на зміцненні економічної складової національної безпеки країни та підтримці розвитку національного потенціалу миробудівництва, інакше мир не буде стійким.

Зважаючи на перераховані вище аргументи, суттєвий вплив на розвиток економічної стабільності держави, її готовність та можливість протистояти діям деструктивних сил має миробудівнича економічна складова – це стійка опора, що забезпечує функціонування всіх елементів системи економічної безпеки держави [4]. Такий підхід дозволив виділити фундаментальні миротворчі елементи економічної безпеки держави (рис. 4) [1].

Водночас економічні цілі миробудівництва не можуть бути стандартизованими, оскільки значною мірою залежать від природи конфлікту, економічної структури, розвитку країни та її ролі у світовій економіці. Варто зауважити, що миробудівництво передбачає довгострокову підтримку політичного, соціально-економічного та культурного розвитку країни. Отже, економічні завдання миробудівництва в своїй основі направлені на життєзабезпечення та розвиток економічної системи у короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періодах [8] (рис. 5).

Висновки та пропозиції. Підсумовуючи вищезазначене, можна зробити висновок, що військовий конфлікт на сході України, спровокований російською агресією та її найманцями, санкції як з одного, так і з іншого боку, відсутність достатнього рівня сертифікації продукції та високі показники корупції змушують країну перебувати в постійному стані пошуку для того, щоб зробити свою продукцію якісною та конкурентоспроможною в країнах ЄС і це при тому, що в країні погано розвинені індустріальна інфраструктура та виробничі потужності. Тому наголошуємо, що основою для сталого розвитку країни, її економічного зростання та забезпечення економічної незалежності держави є створення і реалізація системи миробудівництва. Адже у системі миробудівництва економіка миробудівництва займає особливе місце, а її стійкість і гнучкість під час

Рис. 4. Миробудівні елементи економічної безпеки держави

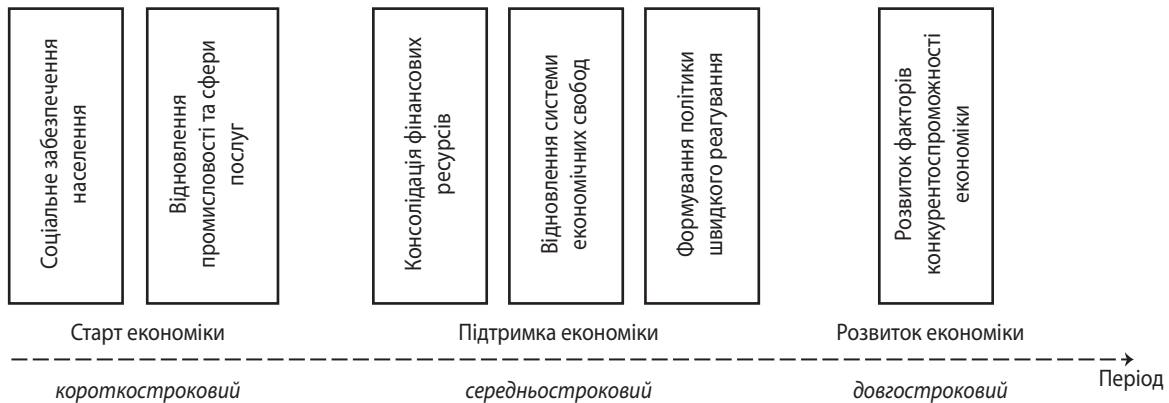

Рис. 5. Завдання миробудівництва у короткостроковому, середньостроковому та довгостроковому періодах розвитку економіки

миробудівництва, динамічність її розвитку значною мірою сприяють стабілізації соціальної сфери, соціальній згуртованості всіх верств населення, подоланню деструктивних конфліктів, збільшенню зайнятості та підвищенню якості життя населення.

Безумовно, що економіка миробудівництва в системі економічної безпеки держави виступає матеріальною основою національної суверенності. Економічна безпека країни являє собою найважливішу складову в національній безпеці країни, оскільки впливає на економіку держави загалом та забезпечується сталим економічним розвитком. Основою для сталого розвитку країни її економічного зростання, забезпечення економічної незалежності держави тощо є створення і реалізація складових економіки миробудівництва у системі економічної безпеки держави, розроблення превентивних і реактивних заходів на всіх рівнях суспільної ієрархії управління.

Варто зауважити, що сьогодні, як ніколи раніше, постає надзвичайно важливе питання щодо відновлення та забезпечення економіки миробудівництва у системі економічної безпеки на засадах миробудівництва, що є одним із найважливіших національних пріоритетів і вимагає посиленої уваги представників владних структур, економічних та політичних організацій, науковців, широких кіл громадськості. Забезпечення відновлення складових економіки миробудівництва у системі економічної безпеки країни є гарантом незалежності для країни, умовою її сталого розвитку, зростання та добробуту населення в цілому. В Україні найбільшим пріоритетом національних інтересів у сфері економічної безпеки країни має бути створення конкурентоспроможної, соціально орієнтованої ринкової економіки

та забезпечення постійного зростання рівня життя та добробуту населення. Стабільна, захищена економіка – процвітаюча країна, що спроможна попередити конфлікт та протистояти гібридним загрозам.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ткач В. Економічна безпека в умовах ринкових трансформацій. *Європейський вектор економічного розвитку*. 2011. № 1. С. 228–234.
2. Mohammed A. N. The Sudan: The cost of the second civil war (1983–1993 // *Economics of Conflict and Peace* / ed. Jurgen Brauer. New York : Routledge, 2017.
3. Калачова Г. Ціна війни. Скільки податків втратив бюджет через АТО // *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/08/30/603534/>
4. Экономическая составляющая в структуре национальной безопасности. URL: <https://textbooks.studio/management-antikrizisnoe-upravlenie/ekonomicheskaya-sostavlyayuschaya-struktura-26299.html>
5. Миробудівництво // Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>
6. Peacebuilding // Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: <https://en.wikipedia.org/wiki/Peacebuilding>
7. Genyk M. Дефиниция понятия «международное примирение». URL: <file:///C:/Users/pavlo.blohin/Dropbox/MUF/graduate%20school/TE3И/3/library/Genyk%201409.pdf>
8. Taksás B. Role of peacebuilding in context of economic security. URL: https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2015/Taksas.pdf

9. Роль економічної безпеки в системі національної безпеки. URL: https://pidruchniki.com/13761025/ekonomika/rol_ekonomichnoyi_bezpeki_sistemi_natsionalnoyi_bezpeki

10. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 № 964-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

11. Ворожихин В. Об определении экономической безопасности в условиях глобализации. *Безопасность*. 2014. № 3. С. 3–7.

12. Cedric de Coning, Adaptive peacebuilding. URL: <https://academic.oup.com/ia/article/94/2/301/4851911>

13. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

14. Чорна книга Кремля. Війна Росії проти України. Лютий 2015. Втрати і збитки, які несе Україна внаслідок тимчасової окупації Російською Федерацією Криму та агресії, що триває в окремих районах Донецької і Луганської областей. URL: http://mfa.gov.ua/mediafiles/files/misc/2015-02-20/Kremlin_Black_Book_February_2015.pdf.

REFERENCES

"Chorna knyha Kremliia. Viina Rosii proty Ukrainy. Liutyi 2015. Vtraty i zbytky, yakі nese Ukraina vnaslidok tymchasovoi okupatsii Rosiiskoiu Federatsiiei Krymu ta ahresii, shcho tryvaie v okremykh raionakh Donetskoi i Luhanskoї oblasti" [The Black Book of the Kremlin. Russia's War Against Ukraine. February 2015. Losses and losses borne by Ukraine as a result of the temporary occupation by the Russian Federation of Crimea and aggression that continues in certain districts of Donetsk and Lugansk regions]. http://mfa.gov.ua/mediafiles/files/misc/2015-02-20/Kremlin_Black_Book_February_2015.pdf

Cedric de Coning, Adaptive peacebuilding. <https://academic.oup.com/ia/article/94/2/301/4851911>

Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

"Ekonomicheskaya sostavlyayushchaya v strukture natsionalnoy bezopasnosti" [The economic component in the structure of national security]. <https://textbooks.studio/management-antikriz->

[isnoe-upravlenie/ekonomicheskaya-sostavlyayushchaya-strukture-26299.html](https://textbooks.studio/management-antikriz-isnoe-upravlenie/ekonomicheskaya-sostavlyayushchaya-strukture-26299.html)

Genyk, M. "Definiitsiya ponyatiya «mezhnatsionalnoye primireniye»" [The definition of «inter-ethnic reconciliation»]. file:///C:/Users/pavlo.blohin/Dropbox/MUF/graduate%20school/TE3И/3/library/Genyk%201409.pdf

Kalachova, H. "Tsina viiny. Skilky podatkv vtratyv biudzheth cherez ATO" [The price of war. How many taxes have lost the budget through ATO]. *Ekonomichna pravda*. <https://www.epravda.com.ua/publications/2016/08/30/603534/>

[Legal Act of Ukraine] (2003). <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/964-15>

"Myrobudivnytstvo" [World-building]. Vikipediia - vilna entsyklopediia. <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B8%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B8%D1%82%D0%B5%D0%BB%D1%8C%D1%81%D1%82%D0%B2%D0%BE>

Mohammed, A. N. "The Sudan: The cost of the second civil war (1983-1993)". In *Economics of Conflict and Peace*. New York: Routledge, 2017.

"Peacebuilding". Vikipediia - vilna entsyklopediia. <https://en.wikipedia.org/wiki/Peacebuilding>

"Rol ekonomichnoi bezpeky v systemi natsionalnoi bezpeky" [The role of economic security in the national security system]. https://pidruchniki.com/13761025/ekonomika/rol_ekonomichnoyi_bezpeki_sistemi_natsionalnoyi_bezpeki

Taksas, B. "Role of peacebuilding in context of economic security". https://www.unob.cz/eam/Documents/Archiv/EaM_2_2015/Taksas.pdf

Tkach, V. "Ekonomichna bezpeka v umovakh rynkovykh transformatsii" [Economic security in the conditions of market transformations]. *Yevropeyskyi vektor ekonomichnoho rozvytku*, no. 1 (2011): 228-234.

Vorozhikhin, V. "Ob opredelenii ekonomicheskoy bezopasnosti v usloviyakh globalizatsii" [On the definition of economic security in the context of globalization]. *Bezopasnost*, no. 3 (2014): 3-7.

Стаття надійшла до редакції 08.04.2019 р.